

lus, ejusque Angeli, cùm sint incorporei, corporeo sunt igne cruciandi, quid mirum, si anime, & antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta?

154. Quæstio jam est, quomodo incorporei dæmones possint ab igne corporeo pati; sensibile enim dolorem pati, tam parum possunt, quam auris videre. Quare, qui dixerunt, eos cruciari calore, idem dixerunt, ac si quis dicere, quod cactus possit torqueri exhibitis imaginibus monstrofis, aut surdus clamoribus. Hinc alii dixerunt, dæmones per hoc puniri, quod alligent igni infernali, quæ alligatio ad corpus tam vile, & instrumentum puniendi hominibus adhibuit, item ad infinitum locum, superbitissimis spiritibus, & sua libertatis amantissimis, vehementissimè doleat.

155. Sed plenè tenus fidelium videtur maiorem penam apprehendere in damnationi, quam tantum hanc alligationem: & verba utr, cremar. &c. videntur plus sonare, quam tantum carcerem, etiam perperum, quem tamen fermè solum iuxta hanc sententiam dæmones paternit. ut ex dicendis patet. Certe etiam animæ Patrum alligatae erant limbo, ne tamen cruciabantur, sicut animæ in purgatorio: nec etiam videntur in hac sententia posse ratio dari, cur alligatio ad ignem molestior sit, quam ad aliud corpus. Si dicas, molestissimam esse hanc alligationem diabolos ob eorum superbiam, & evanđi libidinem, respondetur, etiam animas purgantes curiari ab igne, quin superbiant, aut mordantè vagari cupiant: & si ille alio modo ab igne cruciantur, idem dicendum de diabolis.

156. Dein plurimi adhuc dæmones extra infernum vagantur super terram, ut Scriptura, Patres, & experientia docent: imò Suarez putat, plurimos locum mutare, ut modò sint in inferno, modò in terris: ergo nequum omnes patenter poenam essentialiem damatorum, quod dici nullatenus potest. Si dicas, illos suam portionem ignis secum circumferre, dicas aliquid Suarez L. 8. de Angel. c. 16. n. 35. & alii parum credibile, præfertim, cum plurima, aut miracula, aut præstige falso diabolico, constanter deberent fieri, scilicet, ut ignis ille ab hominibus, quibus dæmones proximi sunt, non videatur, eos non urat, sive cum dæmoni corpora penetrerit &c. Quare alii volunt, dæmones, in terris adhuc vagos, cruciari apprehensione securitatem olim alligationis, adeoque timore. Sed contra: aliud est malum apprehensione, aliud experiri: certè dæmones deprecant sunt Christum, ne mittentur in infernum, sed potius in porcos: ergo nondum passi erant æqualem poenam: unde à primo ad ultimum, hæc alligatione non est poena essentialis, sed tantum accidentalis.

157. Dico igitur cum Suarez L. 8. de Angelis c. 14. n. 41. Platilio, Haunoldo, alisque pluribus, maximè recentioribus. Ignis inferni, supernaturaliter elevatus, producit in spiritibus damnatis aliquam qualitatem derupativam ipsum, cum vehementissime affliguntur, & ex ea concipiunt dolorem, quantum esse potest, similiū illi, qui oritur in voluntate animalium corpori unitarum, posita summa doloris ferentia adiutoris. Hæc qualitas etiam potest conservari ab igne, quando dæmones in

inferno degunt: quando autem versantur extra infernum, ne debeant secum ignem circumferre (quod supra negavimus fieri) potest conservari, vel ab igne agente in distans (cum ibi supernaturaliter agat) vel à DEO. Prob. concl. Cùm spiritus propriè uti non possint, debet falso dici, quod uratur in eo sensu, qui proximus sit, literaliter, hoc enim videntur exigere PP. arque Scriptura n. 153. allata: ergo ignis non tantum debet esse objectum, sed aliquid facere; nam urere plus significat, quam tantum actionem intentionalem. Confr. Hac sententia rem hanc præ alias opinioribus convenienter explicat, nec est aliquid magis momenti, quod ei obiecti possit: ergo probabunda est alia.

158. Id tamen adhuc quæri potest, an ignis eam qualitatem producat physicè, an tantum moraliter: sicut Sacraenta, saltem juxta communioem nostrorum, caułant tantum moraliter gratiam. Haunoldus transmittit, sufficere posse causalitatē moralem: negat Platilius; nam in primis non est eadem ratio ignis, ac Sacramentorum; cùm ista deberent sapere physicè agere, quando non amplius physicè existunt: e.g. quando baptisimus fidei suscepimus, posita quacunque tandem de causa, revivisca: item nunquam posset totum Sacramentum physicè agere: cùm partes eius successivè ponantur: nihil horum obest causalitatē physica ignis: neque etiam, supposita possibilitate potencia obedientialis, negari potest, quod ens materiae possit physicè producere accidentis spirituale. Econtra est difficile explicare influxum ignis moralem; cùm non videatur, sub quatuor causalitatē moralis assumptu possit à DEO, vel hunc determinare; neque enim, ut actiones Sacramentales, ita etiam flammæ inferni, sunt moraliter actiones Christi: neque aliis similis titulus DEUM movendī (in qua tamen motioneflare deberet causalitas moralis) videtur excogitabilis.

159. Ob. 1. Non potest explicari, quid sit ista qualitas: cùm nec sit actus vitalis, nec habitus: ergo. Confirm. 1. DEUS ut causa prima, ignis tantum ut instrumentalis, produceret eam qualitatem: imò DEUS solus eam sapientia conservaret: atqui DEUS non potest, ut causa prima, producere eam qualitatem derupativam, nec eam conservare: ergo. Confirm. 2. Hæc qualitas non est naturalis, nec supernaturalis: ergo nulla. Resp. neg. antec. Qualitas ita non est actus vitalis; quia supponitur ad dolorem vitalium: neque etiam est propriè habitus; quia non est principium operantis; alia est habitus vitiosus, cuius causa per se DEUS esse non posset: unde est qualitas statibilis inhærens dæmoni, etymique per se ipsam reddens feedum, atque deformem: sicut gratia sanctificans etiam est qualitas stabilis, reddens per se ipsam hominem pulchrum: & saltem iuxta multos quibus videtur favere Catechismus Tridentini de baptismō n. 38. vel, cùm in quibusdam editionibus numeri non habeantur, s. de fratribus baptistis) non influat physicè in actus: consequenter etiam non est strictè habitus, quantum dicatur habitualis. Unde, sicut capi potest gratia sanctificans, tanquam qualitas spiritualiter pulchra, sic capi potest altera, tanquam spiritualiter deformis. Alia etiam paritas defu-

Quomodo dæmones puniantur.

27

defum potest à characteribus sacramentalibus, baptismo, confirmationis, ordinis &c.

160. Ad 1. confirmation. neg. mi. Deturatio dæmonis, vel anime, est malum physicum, ut tormentum ignis: & mirabile effet, si DEUS non posset spiritum in poenam criminis deturpare; cùm Iudex humanus possit reo, & turpem mutilationem, & etiam infamiam publicam, honestissimo iudicio, inferre: nec minus potest DEUS etiam eam qualitatem conservare. Ad 2. confirm. Suarez. neg. conseq. & ait, eam qualitatem fore prænaturalē, aut violentam. Si contendas, debere eam esse falso philosophicè supernaturale, admitto; nil enim inde absurdum. Theologicè quidem supernaturale nil potest incipere in termino damnationis; quia non potest ibi ordinari ad aeternam felicitatem: at non video, cu non possit aliquid philosophicè tantum supernaturale ibi incipere: cùm etiam possit aliquid theologicè supernaturale ibi perseverare, ut pater in caractere baptimali.

161. Ob. 2. Qualitas hæc non opponitur ulli perfectioni Angelicæ: ergo nullā Angelum privat: ergo eum non deformat: Confirm. Angelus non est accidentis spiritualis non, vitalis: ergo. Resp. neg. ultimam conuentiam. Deformitas non tantum stat in privatione, sed etiam in ente positivo e.g. in struma, vel febro digito: & talis poltiva imperfectio est etiam illa qualitas. Potest forè etiam dici, qualitatem illam opponi gratia sanctificanti, falso moraliter, adeoque facere Angelum incapacem gratie: consequenter etiam privare magno bono, cuius saltem in hac providentia capax fuisset. Ad confirm. neg. antec. utique enim Angelus est capax specierum, characteris, gratia sanctificantis, luminis gloria &c.

162. Ob. 3. Hæc qualitas daretur etiam in animabus damatorum, saltem antequam reuniantur corporibus: ergo, cùm esset poena essentialis, maneret etiam post diem iudicii: ergo tunc animæ istæ haberent duplicum poenam: quia accederet ipsa combustionis materialis corporum. Respondet Suarez l. 8. de Angel. c. 14. n. 21. concedendo totum, atque combustionem materialis esse tantum poenam accidentalem, & sic poenam sensus crecere extensivè, sicut Beatis crescit post diem iudicii gaudium accidentale ex reassumpsi corporibus. Addit. dein cit. cap. num. 40. anima in statu separationis jam vehementissimum dolorem pati ex apprehensione, & timore future combustionis, cuius saevit experimentaliter aliquomodo novit ab experientia sensum habita, dum vivere: hic dolor, ait, mutabitur post diem iudicii in actualem sensationem: & sic non tam datur multiplicatio dolorum, quam commutatio unius in alterum. Sed tū verum fatear, ille dolor actuallis sensacionis ex. 156. videatur esse longè vehementius.

163. Arriaga, cui durior videatur free responsio, negat antec. & dicit, quod DEUS supernaturaliter possit, cum, & in anima separata, producere eandem sensationem materialis; quam potest in anima adhuc unita: unde ait, quod in statu separationis cruciatur ab igne, sicut in statu conjunctionis: ita hic auctor disp. 26. sect. 5. num. 27. sed & hoc videatur difficile: cùm sensatio, utpote actio vitalis, saltem iuxta communioem nostrorum, sit identificata cum

TRACTA.

D 2

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Secundæ
D. THOMÆ AQUINATIS

De Ultimo Fine hominis, seu Beatitudine.

Finitis quæstionibus de Angelis, S. Doctor in prima adhuc parte quadam examinat de fato, de cœlestibus corporibus, de animalibus separatis, de generatione hominis. At quia horum aliqua pertrahantur à Philosophis, alia à Sacra Scriptura interpretibus, alia aliis occasionibus examinantur, ista omittimus, & ad secundam Angelicæ Summa partem pergimus: qua, cum iterum in dītas partes divisa sit, prior *Prima Secunda*, posterior *Secunda Secunda* appellatur: modò autem de his agemus, qua in *Prima Secunda* exponuntur.

DISPUTATIO UNICA.

De Beatitudine.

Agit in *Prima Secunda* Angelicus de beatitudine hominis, tanquam fine: inde de actibus humanis, tanquam mediis, ad hunc finem consequendum ordinatis: ex quo, ut obseruat Suarez in *Proemio tr. 1. in 1. 2.* eluet pulcherrima methodus doctrinæ Angelicæ: cum enim scientia practica speculativam supponat, itenque cognitio DEI, prout ad creaturas refertur, etiam supponat notitiam ejusdem, prout in se est, merito questiones speculativaæ, de DEO, ejusque essentia, prima præmissa sunt, ut pollea prædicta possit exponi, quomodo creatura ad DEUM sum (ad cuius possessionem est condita) pertingere queat: quæque ab illo per creationem exivit, per actus morales, seu humanos ad eundem possit redire. Hoc au-

tem brevi tractatu nos de beatitudine in primis objectiva, tum formaliter agemus: sequenti verò multo longiore tractatu de actibus humanis disputabimus.

QUESTIO I.

De Beatitudine Objectiva.

ARTICULUS I.

An DEUS fit finis ultimus creature rationalis, & in omni actu morali intendatur.

3. Finis ex Aristotele 2. phys. tex. 29. Est id, cuius gratia: subintellige: aliquid sit, vel appetitur, vel amatur, neque enim necesse est, semper aliquid fieri propter finem; si enim DEUS nihil crearet, adeoque nihil factum esset propter DEUM, tamen ipse suiser finis ultimus sui ipsius. Ubi tamen notandum, DEUM non esse causam finalis sui ipsius; causa enim, strictè dicta apud Latinos, debet præfare aliquem influxum, qualis respectu DEI dari non potest: est tamen sibi ipsi DEUS ratio formalis simpliciter ultima agentis. Respectu aliorum autem finis, saltem tertiissimum, est, cuius gratia aliquid sit, seu adhuc intentum media ad illum obtinendum; qui enim ista, quantum necesse est, non adhuc intentum, nisi ordinari debent. Posterior, five negatiæ ultimus, est, qui hic, & nunc, ita intenditur, ut ulterius non ordinetur, licet ex natura sua prudenter ulterius ordinari posset: & talis finis sapientia creatura, dum eas homines, tanquam finem operationum suarum, intendunt, nec ulterius ad DEUM, ejusque gloriam ordinant, licet debent, & possint.

4. Dividitur autem finis in finem cui, finem qui, & finem quo. Primum, seu finis cui est illud subiectum, cui appetitur bonum: finis qui, seu etiam vocatur, finis cuius gratia, aut objectus, est bonum, quod appetitur: finis quo seu,

An Deus fit finis ultimus creature rationalis, & in omni actu morali intendatur. 29

ut etiam vocatur *finis formalis*, est actus, quo obtinetur, vel possideatur finis qui, e. g. dum Petrus intendit DEUM, tanquam suam beatitudinem, per visionem beatificam possidendum: finis cui est Petrus: finis qui est DEUS: finis quo est virtus beatifica. Hi tamen fines non debent inter se realiter esse distincti. Sic, dum DEUS est ipsum amor per amorem necessarium, ipsemet est finis cui, qui, & quo. Rursus, quando finis qui est objectum non efficientur, sed tantum intentionaliter possidendum, intelligendum, vel amandum, tunc finis qui, & quo, quamvis realiter sint distincti, tamen moraliter censentur esse unos finis, & per modum unius intendi. Sic simul appetitus DEUM, ejusque visionem, vel etiam amorem, tanquam nostram beatitudinem; quia, ut obseruat Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 4. sec. 1. n. 5. unus finis sine altero beatificare non potest.

5. Dividitur rursus finis qui in ultimum, & non ultimum. Prior, seu ultimus, est, propter quem appetitur alia, ipse autem appetitur propter se, & non propter alium aliud. Posterior, seu non ultimus, est, propter quem appetitur alia, & ipse etiam appetitur propter aliud. Sic e. g. se habent scientia, propter quas appetuntur libri, & magistri: ipse autem appetuntur propter honores, vel dignitas. Evidenter hinc est inter Auctores, an finis non ultimus sit verè finis; Aristoteles enim 1. ethic. c. 7. ait, illud esse finem absolute perfectum, quod semper per se, nusquam ob aliud, expetendum est: & S. Thomas 1. p. q. 5. a. 6. in corp. vocat medium id, ad quod non ultimum terminatur totus motus, sed tantum pars eius. Quæstio hæc multum habet de nomine, nec opera premium videatur, eam multis discutere: tantum deo, eos, qui negant, finem non ultimum esse verè finem, debere negare, bonum unice esse finem: item, cum Scriptura sape dicant, DEUM intendisse, vel fecisse aliquid propter aliud à se distinctorum, debere eos respondere, ibi non alignata finem DEI (cum ipse solus possit esse finis suis ultimus) sed tantum rationem formalē.

6. Dividitur tertum finis ultimus, in ultimum positivè, & ultimum negativè. Prior, seu positivè ultimus (qui etiam dicitur simpliciter ultimus, & universalis) est ille, qui non est ordinabilis ulterius, sicut ex sua natura, & prudenter: quidquid sit, de peruersa intentione creature: & hic est solus DEUS, qui est bonus excellentissimum, & pre omnibus estimabile, ad quem alia omnia ordinari debent. Posterior, five negatiæ ultimus, est, qui hic, & nunc, ita intenditur, ut ulterius non ordinetur, licet ex natura sua prudenter ulterius ordinari posset: & talis finis sapientia sunt creatura, dum eas homines, tanquam finem operationum suarum, intendunt, nec ulterius ad DEUM, ejusque gloriam ordinant, licet debent, & possint.

7. Dico 1. DEUS est finis per se positivè ultimus sui ipsius, & creature rationalis. ita Catholicæ omnes. Prob. 1. pars. DEUS nunquam in alio, quam in se, ultimus sit; omnia enim, etiam se ipsum, amat propter se, & omnia ultimatio ordinari ad se: ergo. Prob. 2. pars. DEUS est prima causa, & origo omnium rerum: ergo etiam ultimus finis, ex illo *Apocal. 1. v. 8.*

D 3

Ego sum alpha, & omega, principium & finis.

2. Creatura rationalis non potest in ullo alio bono ita sistere, ut non possit rationabiliter illud ulterius ad DEUM referre, & sepissimum etiam debeat: minus potest DEUM rationabiliter referre ad aliud, tanquam finem ultimam; hoc enim est, aliud deo preferere, quod semper est illicitum: ergo nihil aliud potest esse finis illius positiæ ultimus.

8. Dico 2. Creatura rationalis in actibus suis moralibus non semper formaliter, aut virtualiter intendit finem positivè ultimum, ita communis Theologi contra aliquos Thomistas, quos sequitur Gonetus tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. Prob. Creatura sape mortaliter peccat: ergo non intendit finem ultimum, sed hunc fugit, & ab eo recedit: imo, quamvis tantum venialiter peccet creature, tamen per illum actum non accedit ad DEUM, qui est finis positiæ ultimus.

Confir. 1. Sapientia hæc, & nunc, amando ferimur in aliquod bonum particolare delectabile, quin cogitemus define positiæ ultimo: ergo sape quisquis in fine negativæ ultimo, antec. patet experientia; quies enim amamus aliquam re-creationem, quin cam referamus ad DEUM? conseq. est clara; nihil enim volutum, quin præcognitum. Confir. 2. Non potest ullo modo probari, quod intentio finis ultimi (quam omitto prius habitu) semper adhuc in effectu aliquo, seu virtualiter, perseveret, aut influat in quæcumque actum moralem: ergo id gratis dicitur. Hoc tamen admitto, quod creatura rationalis dici possit, habitualler aliquo modo intendere finem ultimum positivè tamē, intelligendo per hunc beatitudinem in communione; quia hujus appetitus videtur in omnibus necessariō datur, & ad amorem rerum particularium quas præsupponi: neque unquam retractari, adeoque habitualler semper perseverare.

9. Respondent hæc aliqui adversarii, nos quidem probare, quod homo non semper intendat finem verè positiæ ultimum, scilicet DEUM, non autem probare, quod non intendat finem ultimum ut sic, seu felicitatem suam finaliem, quamvis erret in ea agnoscenda. Sed contra est. Quicunque extra DEUM aliud appetit, non appetit verum finem ultimum, aut veram beatitudinem. 2. Creatura sape neque felicitatem ultimam ut sic appetit; quia de hac non cogitat, ut constat experientia: imo Christianus, qui scit, felicitatem ultimam esse DEUM, & tamen peccat, non potest intendere felicitatem ultimam; alias statueret verè finem ultimum in creatura, judicando, eam esse ultimum finem, quod foret hereticum.

10. Si dicas, actum voluntatis non necessario prærequirere judicium, non sufficienter effugis difficultatem; nam saltem prærequiritur apprehensio: arqui apprehendere rem distinctam à DEO, tanquam ultimum finem (si voluntaria talis apprehensio sit, qualis est in Christiano scientia), solum DEUM possit esse ultimum finem) iterum est grave peccatum contra fidem: ut utique non semper Christianus, dum peccat, etiam contra fidem delinquit. Quare non est admittendum, quod Gonetus tom. 3. tr. 1. disp. 7. a. 7. v. 170. docet, creaturam in omni actu morali semper intendere finem ultimum, non tan-

tum universaliter, seu ut sic acceptum, quem ipse vocat materialem: sed etiam particulariter acceptum, quem vocat materialis; quia haec ratione peccans semper positivè apprehenderet aliquid distinctum à DEO, tanquam ultimum finem.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

11. Ob. 1. contra 1. conclus. Creatura est finita, & finitè tantum perfectibilis: ergo non potest habere pro fine DEUM infinitum. Resp. 1. reto. arg. ergo neque potest habere causam producivam infinitam, adeoque mundus non est creatus à DEO. In forma neg. conseq. Non est contra rationem finiti, referri ad infinitum: imo, cum istud sit bonum supremum, merito referunt ad ipsum alia omnia. Quod autem infinitum conferat finito beatitudinem, est maximè conveniens; qui bonum infinitum decet, esse communicativum sui: cum insuper creatura rationalis subjaceat infinitis miseriis, hæc optimè tolli possunt bono infinito. Ex hoc tamen non sequitur, quod etiam creaturarum irrationalium (eocquid haec quoque subjaceat infinitis miseriis) DEUS debeat esse finis, ita ut eius possessione beatæ sint: cum enim DEUM possidere nequeant, non possunt a suis miseriis ea possessione liberari: sed debent alia ratione liberari, nempe à DEO ut producent varia eorum naturæ conformia. Unde DEUS irrationalium finis quidem est, quatenus etiam ista ordinantur ultimè ad ipsum, sed non illa ratione, qua est finis creaturæ rationalis, cui sua possessione beatitudinem conferit.

12. Ob. 2. Si DEUS est finis creaturæ rationalis, eam beatificans, ista rationabiliter amaret DEUM, ut sibi bonum: sed hoc est falsum: ergo prob. mi. amare aliquid, ut bonum sibi, est, habere se pro fine cui illius boni, & preferre se illi: sed hoc non fit rationabiliter respectu DEI: ergo. Resp. Huic objectioni respondit fatis Alexander VIII. damnando hanc propositionem 13. inter 31. ab eo proscriptas: *Quibus etiam eterna mercede intuitu DEO famulatur, charitati si carerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.* In forma conc. ma. neg. min. ad prob. dist. 1. p. ma. amare aliquid, ut sibi bonum, est, habere se pro fine cui utilitas, & indigentia, conc. pro fine cui excellentia neg. primam partem: ma. & simpliciter neg. secundam: atque distincta sic minore, neg. conseq.

13. Non est absurdum, se habere, vel agnoscere, pro fine utilitatis, & indigentiae, seu pro eo, quod à DEO, ente perfectissimo, potest recipere plura bona, quibus maximè indiget: neque hoc est, DEO se præferre; cum hoc ipsum sit, DEUM, utpote largitorem omnium boni, & nullius indignum, plus estimare: hoc solum autem facit actus spesi, seu amor concupiscentia erga DEUM, contra quem hoc argumentum pugnat. Quod autem hic actus non amet DEUM, præscindendo ab utilitate, ab eo in nos re-

dundante, sive non amet illum, ut bonum sibi ipsi, sed ut bonum nobis, nihil est in honestate; quia non tenetur semper ad actum charitatis: sed tantum est negativa imperfectione, qua repertur in actibus omnium virtutum, excepta charitate, qua virtus propterea alias omnes excedit.

14. Dices. S. Thomas 1. 2. q. 26. a. 4. in corp. ait: *Quod autem amaturo amore concupiscentia, non simpliciter, sed secundum se amat, sed amaturo alteri: atque est in honestate, DEUM non amare simpliciter: ergo non potest honestè amari amore concupiscentia, seu ut nobis bonus.* Confirm. S. Doctor ibidem ait: *Quod autem est bonum alterius, est bonum secundum quid: ergo iuxta nos DEUS est bonum tantum secundum quid, quod est absurdum.* Resp. neg. min. in sensu S. Thomæ; nam, non amare simpliciter, aliud eo loco non est, quām non amare amore amicitia: quod patet ex verbis statim adjectis: *sed amaturo alteri: non est autem absurdum, quod DEUS non per omnem actum ametur amore amicitia.*

15. Neque etiam est absurdum, quod homo amare DEUM, ut sibi bonum, amet se ipsum amore benevolentie; quia per hoc non preferit positivè se DEO, sed tantum se respicit ut finem indigentia. Utens, etiam si hic actus non præferat positivè DEUM homini (non quidem in ratione estimationis; quia unice actus etiam spesi, DEUM nullius indignum, & potenter omnes beare, plus afferma, quām se: sed in ratione amoris, & in hoc sensu, quod non positivè magis appetat bonum DEI, quām hominis) nihil est absurdum; cum non debeamus DEUM in hoc sensu per omnem actum nobis præferre: modo nos negativè habeamus, & neque nostrum bonum positivè præferamus bono Divino, ita ut vellimus bonum nostrum, etiamsi DEUS deberet carere bono suo, seu honore. Ad confit. dist. conseq. DEUS est tantum bonum secundum quid, hoc est, mixtum malitiae, & quidem prævalente, ut si simpliciter malum, neg. conseq. estet bonum secundum quid, hoc est, hæc, & nunc, non amatum propter se, sed propter alium, qui alius amatur propter se: sive, estet bonum amatum propter relationem ad aliud, cui bonum est, conc. conseq. Aliud ibi S. Doctor, nec intelligit, nec potest intelligere; nam 2. 2. q. 17. a. 1. in corp. admittit, & alibi luppenactum spesi, qui habet totam hanc tendentiam, esse actum virtutis, & bonum.

16. Ob. 3. contra 2. conclus. S. Aug. 1. 10. confess. c. 2. afferit, quod, si quis ex duabus querat, utrum velint militare, politus contingere, ut unus velit, alter nolit: at, si quis querat, an beati esse velint, uterque statim responsum sit, se velle: ergo semper intenditur ultima beatitudo. Resp. neg. conseq. ex hoc enim tantum probatur, quod per aliquas actiones beatitudinem intendamus, non autem, quod per omnes, maximè, si de ea non cogitemus. Sic, si queras ex Christiano, an velit salvus esse, certè respondebit affirmativè: si video, eundem peccare gravior, & queras, an velit salvus esse, etiam respondebit, se vellet: at non potest dicere, se velle salvum fieri per peccatum, nisi velit errare in fide. Alius textus ex S. August. 1. 2. confess. c. 6. qui malè est citatus apud Gonetum.

tom.

An Deus sit finis ultimus creature rationalis, & in omni actu morali intendatur. 31

tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. n. 171.) plus non probat, quām, creaturam, etiam male agentem, velle agendo liberè, & abutendo libertate, aliquo modo imitari DEUM, nemini subjectum, & liberrimè de omnibus disponentem: idque explicat exemplo furti: sed hoc nihil contra nos. Quando etiam ibidem S. Aug. dicit, peccantes non omni modo recedere à DEO, tantum vult, eos amare aliquando ejus participationem, vel ad summum, eos tendere aliquo modo in DEUM interpretativè, ut numero sequenti explicabitur.

17. Ob. 4. S. Thomas 1. 2. q. 1. a. 6. in corp. docet, quod omne bonum appetatur, vel tanquam perfectum, adeoque ut ultimum finis: vel tanquam imperfectum, adeoque ut tendens, seu ordinatum, ad bonum perfectum, seu ultimum finem: consequenter homo omnia appetat propter ultimum finem: ergo. Resp. S. Doctor hoc loco, & etiam in 4. dist. 49. q. 1. a. 3. questione 4. ubi se magis explicat, plus non vult, quām quod, aliquo modo interpretativè, tendat homo, vel alia creatura rationalis in ultimum finem. Interpretativè autem tendere in aliquod, est ex Suarez in 1. 2. disp. 2. sec. 4. n. 5. tendere in objectum aliquod, quod ex se est ad illud prius ordinatum: cum ergo omnia creata sine aliquo modo ordinata ad beatitudinem hominis (si non supernaturalem, alteram naturalem) quidquid creatum homo appetit, interpretativè appetit beatitudinem.

18. Verum quidem est, hinc ipsum appetitum interpretativum hic late sumi; nam strictè interpretativè appetere, videtur indicare presuppositam aliquam cognitionem illius ordinacionis, vi cuius tendenda interpretativa posuit homini imputari, quia tamen cognitione in nostro casu non datur: sed S. Doctor ita explicandus est cum Suarez loc. cit. disp. 3. sec. 6. quia ipse Angelicus videtur le ita explicare loc. cit. in 4. sent. ubi dicit, etenim aliquem intendere ultimum finem, quatenus in omni et creatu intentit similitudinem ejus participationem: insuper rationes nostræ probant, S. Thomam alter accipi non posse. Certè, licet amerit pars, non semper amat formaliter, aut virtualiter totum: quin neque peccata ordinantur, strictè loquendo, ad veram beatitudinem, sed tantum in hoc sensu valde improposito, quod illi voluptas peccaminosa sit enim obscura similitudo felicitatis, vel beatitudinis in genere: unde per peccata homo, nec interpretativè, propriè saltē loquendo, amat veram felicitatem. Accedit, quod amans bonum particula, tanquam partiam felicitatem, aut beatitudinem, censeri saltē ordinariè possit, magis amarum ipsam beatitudinem universalem, si de ea cogitat: nisi tamen aliquando existimat, se per eam retrahendum à bono hoc particuli, sicut e. g. sape Christianus agnoscit, se per amorem veræ, & eternam beatitudinis, retrahi à voluptate peccaminosa: quo ramen casu talis non apprehendet beatitudinem, prout deberet, sive ut purum bonum; cum eam, utpote impeditivam voluntatis illicitæ, apprehenderet (quamvis imprudenter) ut aliquo modo sibi malam.

19. Dices. S. Doctor 1. 2. q. 1. a. 6. in corp.

docet, quod ultimus finis se habeat in movendo appetitum, sicut in aliis motionibus, vel causalibus, se habet primum movens; sed in aliis e. g. physici causalitatibus, non potest causa secunda movere, vel agere sine causa prima: ergo neque finis secundus, seu negativè ultimus, potest movere sine primo, sive positivè ultimo. Rely. dist. 2. Et S. Doctor per particulam *scit* vult indicare omnimodo partitatem, neg. ma. aliquam tantum similitudinem, conc. ma. & conc. mi. neg. conseq. Si esset partitas omnimoda, non sufficeret, finem positivè ultimum virtualiter influere (quod tamen adversari ad summum pertinet) sed debet influere formaliter, sicut scilicet causa prima in genere physico influit. Unde partitas aliquals sit in hoc, quod, sicut se habet causa prima in genere physico formaliter, ita finis ultimus in genere intentionali se habeat interpretativè. Obiter addo, ex Aristotele 1. ethicor. 7. (ubi dicitur, omnes eundem finem expetere, scilicet felicitatem, vel aliquam ejus partem) nihil contra nos probari; cum non per omnes actus debeant omnes tendere in omnem finem suum: saltē non formaliter, quidquid sit, an interpretativè: unde, modo per aliquos actus qualiter aliquando tendat in felicitatem, eam expectando, jam verificatur textus Philosophi.

20. Ob. 5. Amor finis positivè ultimi est innatus, & necessarius: ergo præcedit quemcunque amorem boni particularis: ergo voluntas omnem amorem erga bonum particulae concipiuntur, ut amores amoris erga finem positivè ultimum. Conf. Finis negativè ultimus se habet ad finem positivè ultimum, sicut se habet elecio medium ad finem negativè ultimum: sed finis negativè ultimus necessariò movet, saltē virtutem, ad electionem medium: ergo etiam finis positivè ultimus movet ad finem negativè ultimum. Resp. 1. ex Suarez. neg. conf. nam hic in 1. 2. dist. 3. sec. 5. n. 3. docet, valde probabilitate, modis per aliquos actus qualiter aliquando tendat in felicitatem, eam expectando, jam verificatur textus Philosophi.

21. Ob. 6. Voluntas est indifferens ad amandum quicunque finem negativè ultimum, seu bonum particulae: ergo debet determinari ab amore finis positivè ultimi, qui amor est necessarius. Resp. In hac vita voluntas erat est indifferens ad amandum finem positivè ultimum; unde consequentia est nulla. Si dicas, voluntatem non esse indifferentem, ad amandum finem ultimum; quia debet omnia amare sub ratione boni. Resp. modo in objecto particuli inventiat rationem boni particularis, non est opus amore antecedente, quo feratur in bonum ut sic: imo hic amor est contra experientiam. Sed his omisitis, in forma dist. antec. voluntas est indifferens indifferentiè purè passiva, seu insufficientia, neg. antec. activa, seu libertatis, conc. antec. & neg. conseq. Voluntas, si habeat actum primum proximum (quem non semper contigit) ut amor finis ultimi) potest seipsum determinare, eligendo amorem unius præ alio.

22. Ob.

22. Ob. 7. Qui peccat, statuit sibi peccatum, seu ejus objectum, tanquam finem ultimum: ergo amat aliquem finem ultimum. Confirm. S. Paulus ad Philippiens. 3. v. 19. ait: *Quorum DEUS venter est: ergo ebriosi, & gulosi, statuant sibi finem ultimum delectationem gustarum: Resp. neg. antec. si in sensu stricto accipiatur; non enim semper tam graviter errando peccant Christiani, qui saepe, dum peccant, habent intentionem agendi preuentientem, & se iterum avertendi ab illo objecto: proinde agnoscunt, objectum esse defectuosum, & per hoc averti se a fine ultimo: item, saepe objectum peccati hinc & nunc, ulterius ordinant ad finem alium, e.g. sui sublatas pecunias ad sustentationem suam &c. Quando igitur SS. PP. & Doctores videntur dicere, quod peccantes omnes statuant finem ultimum in creatura, intelligendu sunt in sensu figurato; volunt enim dicere, peccatores se ita habere, ac si finem ultimum in creatura statuerent, quatenus, hic & nunc, plus amant creaturam, quam DEUM. Ex quo habetur quoque responsio ad confirmationem; non enim Apostolus vult dicere, eos verè adorare suum ventrem, sed plus amare, quam DEUM.*

23. Ob. 8. Per peccatum avertitur homo ab ultimo fine, & convertur ad creaturam: ergo hanc habet pro ultimo fine. Confirm. Prov. 14. v. 22. dicitur: *Errant, qui operantur malum: unde est commune axioma: Omnis peccans errans: sed hic error non stat in alio, quam, quod creatura statuatur pro ultimo fine: ergo. Resp. neg. conf. Ex antecedenti tantum sequitur, quod hic & nunc, homo magis amet finem negative ultimum, quam positivè ultimum. Neque etiam peccator semper DEUM formaliter contemnit, sed tantum interpretative. Ad confir. neg. min. Errat plus, quam fatis, amando bonum infinitum præsummo: quamvis utrumque ritè cognoscat, iuxta illud Poëtæ: *Video meliora, probiq[ue], deteriora sequor.* Et quamvis peccator non erret scientia simplicis notitia, errat scientia approbationis, quæ præter notitiam rei dicit actum voluntatis ex n. 283, tract. de DEO: quo actu, dum peccator malum approbat, vel maxime errat.*

ARTICULUS III.

An Deus sit beatitudo objectiva creature rationalis in quovis statu.

24. **N**atura humana considerari potest in multiplici statu. Primus est *status pure naturæ*, qui involvit perfections naturales, homini debitas, sine elevatione supernaturali, & etiam sine peccato. Secundus est *status nature integræ*, qui supra perfections priores addit integratem, seu dominum perfectum partis superioris in inferiorem, vi cuius appetitus ita obediatur rationi, ut contra hanc non moveatur, vel eam non preveniat: adeoque natura habeat suas vires expeditas, absque impedimento reluctantis concupiscentia. Hæc integratas, sicutem perfecta, non

est debita natura humana puræ, quartus juxta aliquos huic debitum sit maior dominum partis superioris, quam in statu naturæ lapide, de quo in tract. de gratia.

25. Tertius est *status elevationis*, qui affert elevationem, & ordinationem hominis ad finem supernaturalem, & consequenter media ad eum consequendum. Quatuor est *status innocentie*, qui elevationi, & integrati, superad gratiam sanctificantem, & virtutis infusa, ad eam consequentes, item immunitatem a culpa, errore, deceptione, morte &c. Quintus est *status iustitiae originalis*, qui supra precedentem statuum perfections addit privilegium, transfundendi has perfections in posteros per generationem, ex ordinatione Divina.

26. Sextus est *status nature lapsæ*, seu corruptæ, qui supponit peccatum grave originale, vel actualē, ob quod natura privata sit, latem privilegii innocentia, & integratim, & subiecta variis malis &c. Septimus est *status naturæ reparatæ*, quando scilicet ex meritis Christi redditus est naturæ gratia, & per hanc libertas à peccato, ac ortis ex illo malis, non tamen omnibus: infusus redditum ei jus ad gloriam. Additus ab aliis status octavus, qui tamen non est status via, sed termini, estque *status beatitudinis, aut damnationis.* Ex his autem statibus tertius, quartus, sextus, & octavus, etiam suo modo dati sunt in Angelis: septem autem, seu omnes, excepto primo, successivæ sunt dati in primo parente, ut docent Theologi.

27. Primus autem, seu status puræ naturæ, nunquam extitit, sine in Angelis, sine in homine: possibilis tamen fuit, ut negari non posset, post Bullas Pij V. & Greg. XIII. damnatum est has propositiones Bajamas, scilicet 21. *Hamanæ nature sublimatio, & exaltatio in consortium Divine nature, debita fuit integrati prime conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis, item 24. A vanis, & citois hominibus, secundum insipitiam Philosophorum, ex cogitata est sententia, que ad Pelagianorum reficienda est, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona, nature superaddita, fuerit largitate conditoris sublimatus, & in DEI statum adiungatus.* Ex 26. *Integritas prima conditionis non fuit indebita nature humana exaltatio, sed naturalis eius conditio.* Sed hæc supponimus ex tract. de gratia, & modo quatuor, quam pro quovis statu sit hominis beatitudo objectiva.

28. Dico 1. DEUS est beatitudo objectiva creature rationalis in statu elevationis. Conclusio est de fide. Prob. ex Scripturis & PP. passim id docentibus. Gen. 15. v. 1. dicit DEUS Abraham: *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Psal. 72. v. 26. *Pars mea DEUS in eternum.* Joan. 17. v. 3. *Hæc est autem vita eterna, ut cognoscant te soli DEUM verum, & quem misisti filium Christum &c.* Ex Patribus S. Aug. l. 19. de civit. c. 26. ait: *Ut vita carnis anima est, ita beata vita hominis DEUS est.* & l. 1. *Retractionis c. 1.* Ipo enim DEO mens fructus, ut beata sit, tanquam famino bono suo, &c. 2. *Constitit inter nos, qui simul queremus, non esse beatam vitam, nisi perfectam cognitionem DEI.* Similia habent, tum S. Aug. alibi, tum alii Patres passim, vide Valentiam in l. 2. disp. 1. q. 2. punct. uno o.

29. Di-

An Deus sit beatitudo objectiva creature rationalis in quovis statu.

30. Dico 2. DEUS etiam est beatitudo objectiva creature rationalis in statu puræ naturæ: ita Gormaz de beatitudinen. 113. & alii. Discrimen tamen est hoc, quod in statu elevationis DEUS à Beatis cognoscatur intuitivè: in statu autem puræ naturæ cognitus fuisset tantum abstractive. Probat autem conclusio ratione, quæ etiam quadam procedenti conclusioni: Beatitudo creature rationalis in omni statu debet esse satiaria appetitus rationalis: atquinulum bonum creaturæ potest esse satiavitum: ergo, mai est clara; heus enim non est, qui aliquid rationabiliter anxius, & inquietus, seu necdum satiatus est.

31. Minor prob. Quæcumque bona crea*afflignarum antiqui Philosophi, vel etiam hæren*ci (que ex Lactantio l. 3. div. infit. c. 7. & S. Ambro*sio l. 2. de officiis c. 2. refert Tannius tom. 2. disp. 1. q. 2. dub. 1. n. r.) reductum, vel ad bona fortuna externa, nulla horum, immo nec omnia simul, possint esse perfecte satiaria: ergo, prob. min. In primis bona fortuna, seu divina, potius sunt bonum utilē, adeoque magis sunt medium ad felicitatem, quam ipsa felicitas, nec tam professione, quam effusione reddunt hominem beatum: deinde ordinantur ad hominem potius, quam homino ad ipsos, adeoque homo est potius finis ipsorum, ut habet S. Thomas l. 2. q. 24. 1. in corp. Accedit, quod etiam invitis tacitè eripiuntur: ex quo orium numeri sollicitudines, anxieties &c. Sed nec ab omnibus haberi ad lateritatem possint: cum tamen omnes finem, seu beatitudinem, consequi posse debeat.***

32. Eadem ferme est ratio de fama, ac honore, quæ non tam in nostra, quam aliorum sunt potestare, & facile perduntur: nec ab omnibus possint ad latitudinem haberi. Accedit, ut adverterit S. Thomas l. p. q. 2. a. 2. in corp. quod, si fama, ac honor, vel gloria, falsa sint, in falsitate stare non possint beatitudine solidis: si vera, tunc supponant excellentiam aliquam in homine, ratione cuius potius homo erit bonus, quam ratione honoris. Pariter, nec potest dominativa potest redire beatum: quia & ipsa caducia, timoribus, vel certe curis, & anxietatibus, plena est. Jam bona corporis, scilicet valerudo, rubor, pulchritudo &c. sunt etiam ipsa caduca, & transiuncta, immo in quibusdam irrationalibus meliora, quam in hominibus: ergo non possint esse beatitudine hominis: hac enim unique esse debet excelsior, quam felicitas brutorum, ut observaverit etiam Aristoteles apud Suarez in l. 2. disp. 5. sec. 1. n. 4. Ex quo capite etiam rejiciuntur voluntates corporis, præterquam, quod iste sint fordistimile, atque sapientissima infamia, ac erubescientia plenissima: quin immo corpori quoque vel maximè noxia: atque adeo hominem magis miserum, quam beatum reddant.

33. Jam quod spectat ad bona animæ. In primis ipsa anima non est quietativa sui appetitus, sed est subiecta innumeris miseris, & querens alibi suam felicitatem, ac beatitudinem, adeoque sibi ipsi beatitudo esse non potest. Ejus autem bona accidentalia sunt virtutes, & scientia: at virtutes, universaliter acceptæ, medium quidem sunt ad beatitudinem asequendam, non vero beatitudo; quia non satiant appetitum, &

R.P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

34. O B. 1. contra 2. conclusionem. Non est possibilis beatitudo naturalis hominis: ergo nulla datum, prob. antec. ordinatio hominis ad beatitudinem tantum datur in statu elevationis: ergo nulla est possibilis puræ naturalis: Confirm. 1. Nulla beatitudo naturalis excludit omnem miseriam hominis: ergo nulla est vera beatitudo. Confirm. 2. Homo in statu puræ naturæ esset purus, & quidem essentialiter servus: ergo non posset sibi mereri premium, seu beatitudinem. Confirm. 3. Si posset natura mereri, aut habere beatitudinem, tunc esset sibi sufficiens, & deprimeretur afflictio gratia: sed hoc est absurdum: ergo. Resp. Cum fuerit possibilis status puræ naturæ, ut hic suppono tanquam innegabile, utique etiam debuit sive possibilis status perfec-

etus

Etus illius naturæ, ita, ut homo pro suo statu tunc etiam consequi potuisset suum ultimum finem, ad quem necessariò conditus est; si enim fiorem, ad quem ordinantur, consequuntur, aut sicut consequi possunt, etiam creature irrationaliæ, quanto magis rationales? In forma, neg. antec. ad prob. dist. antec. ordinatio homini ad beatitudinem tantum datur in statu elevationis defacto. conc. antec. daretur tantum, etiam tunc, si existeret status pura natura, neg. antec. & conseq.

35. Ad 1. confirm. neg. antec. Cogitio DEI, etiam abstractiva tantum, sed valde intensa, item amor subsequens, speciali quoque protectione DEI, removenter hominem ab omni peccato, morte, aliquique miseriis. Quid autem ex his fuisset conscientia beatitudinis, quid proprietas, statuendo erit proportionaliter ad ea, qui dicimus infra de beatitudine formalis supernaturali. Ad 2. confirm. Eiam in statu elevationis homo manet essentialiter servus, nec status filii adoptivi tollit servitutem: sicut ergo homo nunc potest mereri premium supernaturale merito condigno in actu primo, non vero, antecedenter ad promissionem Divinam, merito condigno in actu secundo: ita posset etiam mereri premium naturale: sed hoc spectante potius ad questionem de iustitia commutativa inter DEUM, & hominem. Ad 3. confir. neg. ma. tunc enim non posset natura acquirere illa gratia dona, quam tamen nunc potest acquirere: dein beatitudinem non haberet pro libitu, sed debet eam meteri, & posset ea etiam excludi.

36. Ob. 2. Cognitio abstractiva DEI non quietaret intellectum, sed potius accenderet desiderium cognitionis intuitiva: ergo non posset in ea stare beatitudo formalis: atqui intuitiva cognitio DEI naturaliter dari non potest: ergo DEUS non est objectum beatificum naturæ puræ, sed debet esse aliquid aliud, quod naturaliter intuitivè cognoscipotest. Resp. neg. antec. non enim excitare desiderium inquietum; quia homo abstractiva cognoscere DEUM, habere omnem felicitatem in eo statu sibi possibili: fermè sicut dicitur de supernaturali Beatis, qui, modo habent visionem intuitivam DEI, non desiderant perfectiores, & perfections in infinitum, nec invidenter alii melius DEUM videntibus; alias, si Beati semper plus, & plus desiderarent, ultra lineam sibi debitam, tandem experient unionem hypotheticam.

37. Dices S. Thomas 1. p. 9. q. 12. a. 1. In corp. ait, ultimum hominis beatitudinem stare in operatione ultimæ intellectus: ergo in visione intuitiva DEI. Confirm. ex eodem ibidem dicente: Si nunquam essentiam DEI videre potest intellectus creatus, vel nunquam beatitudinem obtinebit, vel in aio ejus beatitudo conficit, quam in DEO, quod est alienum à fide: & addit. non quicquid desiderium naturale cognoscendi DEUM, nisi per essentiam eum cognoscatur. Respondere posset, negando conseq. quia etiam cognitio abstractiva DEI est operario intellectus ultimæ in ordine naturæ: melius tamen ad mentem S. Doctoris respondere, dist. antec. ait, stare beatitudinem supernaturalem &c. conc. antec. beatitudinem tantum naturæ,

item. neg. antec. & conseq. Eadem responsio servit ad confirmationem.

38. Sane agit ibi S. Doctor de beatitudine in statu elevationis, seu de visione DEI per essentiam, hoc est, de visione intuitiva, vel quiddativa DEI. Alibi autem, scilicet 1. p. q. 62. a. 2. distinguunt duplex beatitudinem. unam naturalē, quam, ait, juxta Aristotelem stare in contemplatione DEI perfectissima, quanta scilicet naturaliter dari potest: alteram vero supernaturalem, quam, ait, stare in visione DEI, sicuti est. Quando autem S. Doctor q. 12. prims cit. ait, homini ineffe naturale desiderium cognoscendi primari causam, debet exponi de cognitione naturæ proportionata.

39. Vel, si S. Doctor intelligit cognitionem quidditativam, debet exponi, non de desiderio, omnino strictè naturali, sed de talis, quod, eti non explorat, tamen non fiat violentia: & quod quidem absoluè possit remanere inane, sine non latitum, non tamen debeat tale remanere, sed possit expleri, sicut actu exploratum in Beatis. Et sic sane exponentius est. cit. q. 12. ne sibi, & alii omnibus contradicunt. Rursus, quando alibi Angelicus dicit, non esse perfectè beatum illum, cui adhuc restat aliquid desiderandum: vel, quando ait, imperfectus semper desiderare suam perfectionem: intelligendus est de re, vel perfectione sibi debita, desideranda, & de imperfecto positiue tali; alias creature nunquam posset esse beatæ, ut pater considerant.

40. Ob. 3. S. August. l. 1. de pecc. mer. & remiss. c. 26. ait, non esse locum medium, sed hominem, vel debere esse cum Christo, vel cum diabolo. Rursus idem S. Augustinus contra Julianum sepe ait, DEUM non posse imaginem suam nulli peccato obnoxiam privare vitæ aeternæ: ergo non est possibilis beatitudo, nisi, quæ defecto datur supernaturalis. Confirm. Idem S. Doctor l. 1. confess. c. 1. ait ad DEUM: Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te: ergo. Resp. Senus objectus primo loco nullis verbis exprimitur: nihilominus dist. ant. & loquitur de hac providencia, & statu elevationis. conc. antec. de omni providencia, & etiam statu naturæ puræ tantum possibili. neg. antec. & conseq. Ad 2. locum servit eadem responsio: scilicet DEUS hoc non potest in statu elevationis, in quo justis promisit vitam aeternam. Ad confirm. dist. conseq. Inquietum est cor, donec requiescar, quiete sibi debita. conc. conseq. indebita, seu supernaturale. subdit. in hac providencia, in qua, vel datur quies supernaturale, vel nulla, conc. conseq. in alia providentia. neg. conseq.

41. Ob. 4. Cognitio abstractiva DEI non est posse eiusdem: ergo DEUS non potest esse beatitudo objectiva in statu pure naturæ, prob. conseq. beatitudo objectiva debet posse possidi: atqui DEUS non potest possidi in statu pure naturæ; quia tantum potest de ipso haberi cognitione abstractiva quia non est posse eius: ergo. Confirm. 1. Beatitudo objectiva est illa, quæ representatur per formalem: atqui per formalem, si hæc sit cognitione DEI abstractiva: representantur tantum res creatæ: ergo. Confirm. 2. Perfectior est cognitione intuitiva Angelorum, quam abstractiva DEI:

ergo

An Deus sit beatitudo objectiva creature rationalis in quovis statu.

35

ergo potius illa est beatitudo. Resp. neg. antec. Possestio tantum debet esse intentionalis, hoc est, intellectualis perceptio, qualis etiam est cognitione abstractiva, licet imperfectior, quam intuitiva. Ad 1. confirm. dist. ma. beatitudo objectiva est illa, quæ representatur, vel immunitate in se, vel mediante in alio. conc. ma. est tantum illa, quæ representatur immediata in se, neg. ma. & dist. mi. representantur res creatæ immediatae in se. conc. mi. mediante in alio. neg. mi. & conseq.

42. Ad 2. confirm. In primis cognitione intuitiva Angelorum potest simili esse abstractiva DEI; quia in Angelis, tanquam in medio, potest DEUS abstractivè cognosci, quo casu una non est perfectior altera: vel certe hæc cognitione est perfectior alia, quæ tantum est intuitiva Angelorum, & non simili abstractiva DEI. An autem cognitio tantum intuitiva Angelii sit physice perfectior alia cognitione, quæ est intuitiva aliquius inferioris creaturæ, & simili abstractiva DEI, nihil facit ad rem; quia tamen illa non est beatificans; cum non est possessio summi boni, cuius simili possesso potest beatificare. Unde in forma, om. antec. neg. conseq. ex ratione modo data. Addo tamen, cognitionem abstractivam DEI non debere esse intuitivam qualitercumque ignobilis creaturæ, sed perfectio opini, vel explicatio opinionis, nunc denatur ab omnibus, & merito; quia in Scripturis beatitudo nostra formalis vocatur saepe vita aeterna: sic Joannis 17. v. 3. Hoc est vita aeterna, ut cognoscant te solum DEUM verum: ergo debet esse operatio vitalis, atque adeo à nobis producta, & non tantum nobis, passim nos habenibus, illa. Rursus Divinitas plusquam moraliter nemini unitur, præterquam naturæ humanae Christi.

43. Altera sententia est Thomistarum, & plurimi aliorum, etiam ex nostris, afferentium, essentiam beatitudinis formalis consistere in sola visione beatifica. Tertia est Scotistarum, voluntum eam consistere in solo amore beatifico; quibus accedit Agapitas, & alii. Quarta est S. Bonaventura, Hugo de S. Victore, Vega, Richardi, Alberti, Suarezii, Molina, Lefebri, Amici, Ulloa, Haunoldi, Gormaz, & plurimi aliorum, quos vide apud Suarez in l. 2. tr. 1. disp 7. sec. i. n. 24. docentium, essentiam beatitudinis formalis complecti tam visionem, quam amorem: cum quibus & ego sensio.

44. Probatur conclusio. Scripturæ & PP. debent, quantum possunt, ita accipi, & expōni, ut ibi non contradicant: hoc non fit, nisi dicatur, beatitudinem essentiale stare in visione, & amore: ergo. major est communis. mi. prob. quidam textus Scriptura, & etiam Patrum, dicunt, beatitudinem stare in visione, quidam in amore, quidam in utroque: sed hi sine contradictione exponi non possunt, nisi dicatur, in quolibet istorum scorsim stare beatitudinem inadæquatam, in complexo vero adæquatam: vel in visione beatitudinem expressivam, in amore affectivam, in utroque totam: ergo. prob. mi. si alter possent conciliari, tunc v. g. dicendo, quid aliqui textus loquantur de beatitudine essentiali, alii de integrali, vel accidentaliter: sed hæc expositio est sine sufficienti fundamento alata: ergo. prob. mi. non est ullum signum, ex quo colligatur, quid Scriptura, & vel Patres, in uno casu alter beatitudinem acceperint, quam in alio, ut patet ex textibus mox afferendis ergo.

E 2

48. Ita-

48. Itaque textus, significantes beatitudinem stare in visione, ex pluribus possunt adduci isti. Joan. 17. v. 3. *Hec est vita eterna, ut cognoscant te solum DEUM verum.* Matthei 5. v. 8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt.* 1. Joan. 3. v. 2. *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.* Concilium Francofodiense in epistola ad Episcopos Hispanie in fine ait: *Ut ei beatisimam visionem pervenire mereamur, in qua est eterna beatitudo.* Et beata eternitas. S. Aug. enarratione in psal. 90. sub finem. *Nescio, quid magnum est, quod visum sumus, quando tota mercede nostra visio est.* Plures alios PP. citatos vide apud Suarezum in 1. 2. tr. 1. disp. 7. sec. 1. n. 7.

49. At vero testimonia afferentia, beatitudinem stare in amore, etiam sunt plura. Matth. 15. v. 21. *Intra in gaudium Domini tul. Joannis 15. v. 11. *Ilt gaudium meum in vobis sit,** Et gaudium vestrum impleatur. Et c. 16. v. 22. *Gaudium vestrum nemo tollat a vobis.* S. Aug. de civit. DEI. 8. c. 9. ait: *Quisquis ergo fruatur eo, quod amat, verbiisque, Et summum bonum amat, quis eum beatum, nisi miserrimus negat?* Idem 1. 10. confess. c. 22. ait: *Ipsa est beata vita gaudere ad te, de te, propter te; ipsa est, & non est alterius.* Iterum de doctrina Christiana 1. 1. c. 32. *Hec autem mercede summa est, ut eo DEO perfruatur:* & quamvis addat: *ut nobis etiam invicem in ipso perfruatur:* mox le explicat, dicens c. 33. *Cum autem bonum in DEO fruatur, DEO potius, quam bonum frueris.* Rursum 1. 1. de mortibus Ecclesiæ c. 3. negat esse beatum, qui non amat, quod habet, etiam si optimum sit: & paulo post subiungit. *Quantum restat, ut video, ubi beata vita inveniri queat;* cum id, quod est bonum optimum, & amat, & habetur. Et c. 14. *Quid erit optimum hominis, nisi cui inherecerit est beatissimum?* id autem est solus DEUS, cui heret certè non valens, nisi dilectione, amore, charitate.

50. Tandem testimonia beatitudinem collocantia in utroque actu, intellectu, & voluntatis, etiam sunt varia. psal. 35. v. 9. *Torrente voluptatis tue potabis eos,* Et in lumine tuo videbimus lumen. Benedictus XI. dictus XII. in Extrav. Benedictus DEUS quam exhibet Alfonchus à Castro adversus hereticos 1. 3. verbo: *Beatitudo, sic definit: Nec non, quod talis visione, Et fruptione eorum anime, qui jam decederunt, sunt vere beatae, & habent vitam eternam, Et requiem, Et omnium illorum, qui posse decederent, cum eandem Divinam videbunt efficiant, ipsaque proueruent ante generale judicium.* Catechiz. Rom. p. 1. c. 14. expoeniens Apostolici Symboli articulum 12. *Vitam eternam, mihi n. 6. de inenarrabili Sanctorum gloria* sic ait: *Solida quidem beatitudo, quam ejusdem communis nomine licet vocare, in eo sita est, ut DEUM videamus, ejusque pulchritudine fruatur.* S. Bernard. epist. 18. *Si enim adhuc absentes initiat fides, & desiderium, presentes profecto consummat intellectus & amor: & infra: His ergo fortasse quasi duabus anime brachii, intellectu, scilicet & amore, id est cognitione, Et dilectione veritatis, amplectitur, Et comprehenditur ab omnibus Sanctis longitudo, latitudo, sublimitas, & profunditas.*

51. Prob. conclusio 2. Beatitudo formalis

est adæquata satietas creature rationalis quam tales: atqui haec satietas non datur sine complexo ex visione, & amore: ergo, ma. patet; nam qui non est plenè, & adæquata satietas, non est plenè contentus, sed adhuc inquietus, consequenter necdum beatus, prob. etiam mi. creature rationalis ut talis habet duplicum appetitum, scilicet intellectus, qui debet satiari visione, & voluntatis, qui debet satiari amore: ergo. Evidem adverbari distinguunt latiteratam formalē, & radicalem. Prior, seu satietas formalis, est aliquam forma, per quam actus habitam appetitum creature rationalis actu est satias: satietas radicalis est radix, seu causa alicuius alterius forma, qui immediate per se appetitum facit: & in nostro casu ita se habet visio beatifica, qui est quidem forma immediate satias appetitum intellectus, & respectu hujus est immediata formalis satietas: at vero non est forma immediate per se satias voluntatum, sed tantum est caula, & radix amoris, qui voluntatem immediate formaliter facit. Dicunt itaque adverbari, beatitudinem formalem esse satietatem creature rationalis, partim formalē, partim radicalem.

52. Sed contra est. Radicalis satietas tantum est radicalis beatitudo; unde per visionem foliarum creature non est adæquata, sed tantum inadæquata formaliter, & inadæquata radicaliter beatas; hic, qui duos favores, aut beneficia, a principe sperat, nondum est beatus, etiunum formaliter accepit, si alterum necdum formaliter, sed tantum radicaliter accepit; quia etiam caput, alterum formaliter habere, & eo nondum formaliter habito, est tantum beatus in spe, nondum in re: sic etiam, si famens, & sitiens, formaliter quidem comedit, necdum autem formaliter bibit, quamvis potum, seu, ut ita dicam, radicem, & caulam suis extinguenda, habeat, nondum censetur contentus, aut suo modo beatus. Certè extra hanc questionem videtur hac esse communis perspiclio, quod quis non possit dici plenè, aut formaliter contentus (seu, quod idem est, suo modo beatus) nisi formaliter sit satietas. Et quid si, ut non videtur impossibile, certè plures id possibile docent? DEUS, concessa visione aliqua intuitiva DEI, neget concursum ad amorem? nemo diceret, quod talis esset formaliter adæquata beatus. Dixi aliqua visione; nam si DEUS concederet taliter, quemnam datur, scilicet certificantem, quod amor sit futurus perpetuus, non posset negare concursum ad amorem.

53. Secundum, si ad beatitudinem formalem sufficit radicalis satietas voluntatis, etiam sufficit ad eandem radicalis satietas intellectus: adeoque poterit beatitudo formalis statu in lumine gloria, tanquam radice visionis. Si dicas, lumen gloria non esse actum vitalium, responderi poterit, esse actum vitalium radicaliter, & arguitive, atque eodem modo esse possessionem DEI, qui in modo esse in aliquo sensu formalem aliquam possessionem, quatenus DEUM ponit quasi in potestate habentis lumen gloria, ut pro libitu eum cognoscat, & amet. Si replies, debere beatitudinem esse actum vitalium formaliter tamē, Resp. id non posse probari, nisi autoritate: at authoritas pariter probat, debere esse fruitionem, vel gaudium formale. Certè, si

SS. Patres, vel etiam Scriptura, in sensu proprio sumentur, non magis probant unum, quam alterum, e. g. Scriptura non minus dicunt, quod beatitudo sit gaudium, vel torrens voluptatis, quam, quod sit vita eterna.

54. Dices 1. Cur ergo ad beatitudinem formalem, essentialiter sumptam, non etiam spectata satietas formalis aliarum inferiorum potentiarum? Relp. beatitudinem essentialiter non posse stare in alio, quam in possessione beatitudinis objectiva: atqui satietas formalis inferiorum potentiarum non est possebeatitudinis objectivæ, seu DEI; quia præter intellectum, & voluntatem, nulla potentia potest immediate attingere, vel possidere DEUM. Dein beatitudo, essentialiter sumpta, est eadem in Angelis, & hominibus, & tandem Angeli non habent alias inferiores potentias: pariter animæ separata defacto in calo, ut definit Bened. XII. cit. n. 50. sunt verè beatæ, adeoque gaudent, non tantum partiali, sed tota beatitudine essentiali, ut nemo negat: atqui animæ istæ in hoc statu non habent alias potentias, quam intellectum, & voluntatem: ergo.

55. Dices 2. Plures auctores docent, & etiam nos ipsi diximus, effientiam DEI non debere involvere formaliter omnes perfectiones Divinas, sed sufficere, modò eas radicaliter, seu arguitive inferat: ergo nec beatitudo formalis debet formaliter involvere omnem satietatem, modò radicaliter eam affectat. Relp. neg. cons. & paritatem. Prædicatum entis à fe, quod in definitione DEI ponitur, est realiter identificatum cum omnibus perfectionibus Divinis, adeoque est eorum radix metaphysica, seu tantum formaliter distincta, in qua non quidem formaliter, sed tamen realiter, omnes per identitatem continentur. At visio est realiter distincta ab amore, & non tantum in sensu formalis, sed reali, est radix, & quidem physica ejusdem amoris. Sed neque hinc quantiter definitio beatitudinis formalis (que tamen, qualisunque affigetur, si non debet formaliter, & explicitè dicere satietatem, utriusque potentia, debet sicutem eam dicere, realiter, & implicitè) sed quantiter tantum, quemnam sint partes, physice constitutiva, essentialis beatitudinis, quales, sicut respectu hominis sunt anima, corpus, & unito, ita respectu beatitudinis formalis est gemina satietas, nempe intellectus, & voluntatis.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

56. Ob. 1. pro illipso Divinitatis. Beatitudo nostra non stat in aliquo creato: ergo in illo illipso in creato. Confirm. 1. psal. 35. v. 20. dicitur: *In lumine tuo videbimus lumen:* ergo per ipsum DEUM, seu in ipso DEO, aut increata visione, videbimus DEUM. prob. conseq. Lumen secunda vice positum significat DEUM: ergo etiam prima vice positum, alias sumeretur lumen & equivocè, modo pro DEO, modo pro creatura. Confirm. 2. Ad Rom. 6. v. 23. dicitur. *Gratia antem DEI vita eterna:* ergo nostra beatitudo, quod SS. Patres non semper totam beatitudinem

ritudinem explicit, sed partem unam præ alia exponant: sicut, quando agunt de Christo, quandoque tantum agunt de ejus corpore, quin propterea negare velint, eum etiam constitui ex anima.

60. Ob. 3. S. Thomas 1. 2. q. 3. a. 4. in corp. ait: *Quantum ad id, quod est essentiale ipsa beatitudi, impossibile est, quod consitiat in aliis voluntatis: ergo.* Resp. Mense. S. Doctoris non est clara: hoc loco quidem videtur excludere ab essentiæ beatitudinis amore: sed pluribus aliis locis eundem amorem includit. Sic eadem 1. 2. q. 1. a. 2. in corp. ait: *Homo & alie rationales creature congeuant ultimum suum cognoscendo. & amando DEUM.* Item 9. 4. a. 8. ad 3. ait: *Perfictio charitatis est essentiale beatitudini, quantum ad dilectionem DEI.* Rursus 2. 2. q. 27. a. 6. ad 3. *Interior actus charitatis habet rationem finis; qui ultimum bonum hominis consitit in hoc, quod anima DEO inbereat.* Iterum in 4. dist. 49. q. 5. a. 1. in corp. ait: *Premium essentiale hominis, quod est ejus beatitudo, consitit in perfecta conjunctione anime ad DEUM, in quantum eo perficie fruatur in visu, & amato perficie.*

61. Plures textus Angelici fuggerunt Gormaz, qui vult positivè probare, S. Doctorem amplexum esse nostram sententiam. Saltem, ne debeat dici, eum sibi contradicere, commode exponitur, dicendo, quid loco objecto tantum loquatur de beatitudine expressiva, non affectiva, prout eum exponit Gormaz: vel de beatitudine principaliter accepta, seu principali ejus parte, prout eum exponit Suarez; & videtur ipsum exponere Angelicus: 3. contr. Gentil. c. 26. ubi fuisse dilupunt aliquoties dicit, beatitudinem principaliter, & magisflare in actu intellectus, quam voluntatis.

62. Ob. 4. Beatitudo objectiva est una, & simplex: ergo etiam beatitudo formalis: ergo hac est sola visio: Confirm. Beatitudo formalis est operatio perfectissima: atqui hæc est sola visio: ergo. Resp. neg. primam conseq. Beatitudo objectiva, saltem primaria, euenit est una, & simplex, quatenus est DEUS: at possessio DEI, qua est beatitudo formalis, ut sit perfecte sativa, debet esse duplex. Ad confit. dist. ma. est operatio perfectissima unius tantum potentia, neg. ma. utriusque conced. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

63. An autem visio operatio absolute perfectissima, etiam perfectior amore, dubium est. Affirmat Thomista, negant Scotisti; nec rem est facile definire; cum videantur se habere per modum excedentis, & excessi. Visio est radix amoris, & simili similitudo objecti: item per hanc videtur DEUS magis glorificari; nam gloria est clara cum laude notitia. Econtra amor est quasi finis visionis, quæ ad eum ordinatur: & sicut actus caritatis in via est perfectior actu fidei, ita etiam in patria videtur esse perfectior visione; cum etiam ordo Seraphinorum sit superior ordine Cherubinorum; cum tamen illi ab intensione amoris, isti à scientia perfectione, nomen acceperint. Utterius ipsa voluntas, utpote potentia libera, videtur esse perfectior intellectu necessitato, consequenter & actus illius: alii tamen putant, intellectum, utpote

te perspicacem, esse perfectiore voluntate esse. Relinquamus questionem totam sub dubio.

64. Ob. 5. Illud est beatitudo formalis adæquata, quod primò distinguunt beatum à non beato, & est radix aliorum, quæ ad beatitudinem pertinent: sed istud est visio beatifica: ergo. Resp. dist. 2. partem ma. & est radix aliorum, quæ ad beatitudinem pertinent tanquam proprietas. conc. ma. quæ pertinent tanquam comparates. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Potest una pars esse radix, vel causa alterius comparis, ut est innegabile in pluribus totis, e.g. in igne calido, in aqua frigida, in intellectu cognoscente: item in compositis irrationalibus, ubi semper materia est causa formæ, & quamvis non sit radix determinata exigens, est fatem exigens indeterminata formam, cuius est compars in toto composito. Quod autem amor sit compars visionis, ad constitutendum adæquatum beatitudinem, videatur jam probabilius ostendisse.

Ceterum etiam prima pars antec. meritè negatur; nam non est verum, quod essentia adæquata rei sit in eo, quod rem distinguunt ab omni alia, & est radix aliorum; nam forma semper distinguunt primò rem ab omni alia, etiæ quæ radix omnium proprietatum: & quamvis non sit producita materia, fatem est exigenda ejusdem: quæ tamen materia est etiam adæquata essentia hominis, quamvis non distinguat eum ab omni alio, neque sit radix operationum, aut proprietatum omnium hominis.

65. Ob. 6. In signo visionis jam datur beatitudo, & nondum datur amor: ergo iste non est pars beatitudinis, prob. 1. p. antec. repugnat, ut non sit beatus, qui videt DEUM: ergo. Confirm. Actus voluntatis non est primum voluntum: ergo non contribuit beatitudinem formalis. Resp. dist. 1. partem antec. In signo visionis jam datur beatitudo inadæquata conc. adæquata. subdist. datur jam formaliter, neg. datur radicaliter tantum. conc. antec. & neg. conseq. ad prob. retorq. arg. etiam posito lumine glorie, vel tantum decreto DEI, repugnat, ut quis non sit beatus, quin alius per ista sit formaliter jam beatus. In forma dist. antec. repugnat, talis non sit beatus per visionem formaliter adæquata, neg. antec. radicaliter tantum. conc. antec. & neg. conseq. Ad confirm. retorq. arg. Eodem modo visio non est primum visum, aut cognitionem, vel, ut loquitur S. Thomas 1. 2. q. 1. a. 1. dd 2. primum visibile. In forma om. antec. neg. conseq. Per primum voluntum intelligitur primum appetibile, vel primariò amatum, & hoc non est beatitudo formalis, sed objectiva. Si quis autem per primum voluntum tantum vellet intelligere primò à voluntate elicium, tunc actus voluntatis efficit primum voluntum: sed hæc exppositio primi voliti non habet sufficiemt autoritatem.

66. Ob. 7. DEUS est beatus per solam visionem sui ipsius: ergo etiam creatura sunt beatae per visionem DEI. Confirm. Sola visio est similitudo cum DEO: sed in hac similitudine stat beatitudo ex illo 1. Ioan. 3. v. 2. Similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est: ergo. Resp. neg. antec. Imò, cum visio DEI sit realiter, & virtualiter identificata cum amore necessario

DEI,

DEI, ut suppono ex tract. de DEO, est impossibile, ut visio, realiter sumpta, sit beatitudo DEI, & non etiam amor realiter, & virtualiter identificatus. Ad confit. dist. mi. in similitudine stat beatitudo adæquata, neg. mi. inadæquata, conc. mi. & neg. conseq. Plus ex citato textu non eritur: & si dubius foret, deberet exponi ita, ut alii non contradicerent.

67. Ob. 8. Sola visio est possessio DEI: ergo sola est beatitudo formalis. prob. antec. folis intellectus trahit ad se objectum, & illud possideret voluntas autem potius trahit, & possidente ab objecto: ergo. Confirm. Pulchritudo Divina possidetur per solam visionem: ergo haec est sola beatitudo. prob. antec. pulchritudo spectacula solo visu possidentur: ergo etiam pulchritudo DEI. Resp. neg. antec. quia præter possessioem exprimativa, datur etiam affectiva. ad prob. modi illi loquendi sunt metaphora: non enim revera physice intellectus trahit, aut trahit voluntas: sed ille dicitur trahere, quatenus producens in se imaginem objecti, habet aliquo modo in hac imagine objectum intra se reoratentari: voluntas autem non habet intra se representativum objectum; quia non producens eius imaginem, fed amorem, qui est quasi pondus inclinans ad objectum: & sub hac tantum ratione voluntas trahit ad objectum.

68. Istud tamen non impedit, quod minus voluntas etiam objectum possidat intentionaliter, & modo vitali: quia sola possessio hic intelligitur, & respectu DEI dari potest: certè etiam, qui trahit ab avibus in sylvam, ad eas capiendas, postquam ipsas cepit, utique possidet. In forma dist. antec. in sensu metaphorico. conc. in physico neg. antec. & conseq. Imò, cum amor sit unio amantis cum amato, est forte affectio objecti firmior, quam cognitione: sepe enim fugimus objectum cognitionis. Ad confit. neg. antec. etiam appetitu, & complacentia, possidentur pulchra spectacula: alias homo ea non magis possidetur, quam brutum. Dein pulchritudo Divina à creatura rationali non tantum possidetur ut vera, sed etiam ut bona, adeoque tam à voluntate, quam ab intellectu.

69. Dices ex Arriaga tom. 2. disp. 49. sec. 4. num. 27. & sec. 6. num. 22. & 33. Frustr. vel delectatio de DEO, stat primò in ipsa perceptione objecti, adeoque etiam in visione: ergo ista est possessio fruistica, adeoque beatitudo. prob. antec. ipsa auditio musica, ipsa visio coloris, ipsa percepcio rei pollinis, vel suavitatis odorata, est ejus fruistica, vel delectatio sensibilis: ergo ipsa percepcio apprehensiva, vel cognoscitiva est fruistica. Confirm. Si ipsa visio est fruistica, tunc prob. non est possidetur DEI: ergo neque actus charitatis, seu gaudium patris. Inprimis retorq. arg. Actus charitatis via non est proprietas beatitudinis: ergo neque actus charitatis patris. Dein responderet Ulloa disp. 5. de DEO c. 1. n. 5. & n. 8. neg. ma. quia actus charitatis essentialementer præsupponit visionem beatitudinis; unde species differt ab actu charitatis via, non ratione objecti materialis, aut formalis, sed ratione alterius essentialementer prærequisiti ipsius scilicet visionis intuitivæ DEI. Responderet etiam potest dist. ma. ita tamen, ut actus patris sit longè perfectior, & intensior, conc.

ma.

70. Videtur fane, nullo modo posse dici per cognitionem, nisi eadem etiam amem. 70. Voluntas autem, nullo modo posse dici per cognitionem, nisi illud perfectissime quidem cognoscit, sed simul odit, & horret. Quodsi quis etiam rantium præcisive se habeat, & nec amet, nec odio habeat, tam parum frueretur objecto, quam parum bos, aspicens pulchram picturam, non gratam, nec ingratis fibi. Ubi etiam adverto, quod si potentia sensitiva tantum unum actum eliciant, qui simul sit perceptio, simul fructu sensitibilis, tamen non qualibet perceptio sit fructu (nam utique potest quis vel maximè percipere odorem, aut saporem ingratum, quin fruatur) quare, ut sit fructu, debet esse certa species perceptionis, scilicet simul blande afficiens potentiam. Quod autem, facta suppositione identitatis inter perceptionem, & delectationem sensitibilem, sit in potentia sensitiva per unum actum, si in rationalibus per duos; nam in his ex S. August. & aliis, fructu, vel delectatio propria dicta, non stat in sola cognitione objecti, sed facta etiam in amore. Ceterum mihi probabilius videtur, etiam in brutis dari duos actus, quorum unus sit cognitionis materialis rei, alter appetitus, vel gaudium materialiter tale, de re, & quod unus se habeat pro priori ad alterum; qui ubi bruta videntur prius cognoscere, dein prius appetere, vel fugere objectum.

71. Ob. 9. Actus voluntatis, affectivæ tendens in objectum, vel est desiderium boni, vel est gaudium de illo: neutrum est possidere: ergo. prob. min. desiderium est de bono absente, five de nondum possidendo, seu nondum habita possessione: gaudium est delectatio de bono jam possidendo: adeoque supponit possessionem: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. dist. 2. p. ant. gaudium concupiscentiae est delectatio de bono jam possidendo. conc. antec. gaudium amicitiae, neg. antec. & conseq. Gaudium concupiscentiae est, quo gaudeo de re, non ut bona mihi, sed ut bona amico: unde supponit quidem rem possidiam ab amico; at non à me, sed etiam possidet possidit mea; quia per actum amicitiae bonum amici sit etiam bonum amantis, juxta proverbium: *Amicorum omnia sunt communia.* Hic actus, ut docent Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 7. sec. 1. n. 5. & Ulloa de DEO disp. 5. c. 1. n. 3. & seq. probabiliter non est alijs actus, quam actus charitatis erga DEUM præalentem; quia nulla est necessitas distinguendi istos actus: & hoc est gaudium Sanctorum de eo, quod DEUS sit ibi ipsi bonus.

72. Ob. 10. Actus charitatis via, & actus charitatis patriæ sunt ejusdem rationis: sed actus charitatis via non est possidetur DEI: ergo neque actus charitatis, seu gaudium patris. Inprimis retorq. arg. Actus charitatis via non est proprietas beatitudinis: ergo neque actus charitatis patris. Dein responderet Ulloa disp. 5. de DEO c. 1. n. 5. & n. 8. neg. ma. quia actus charitatis essentialementer præsupponit visionem beatitudinis; unde species differt ab actu charitatis via, non ratione objecti materialis, aut formalis, sed ratione alterius essentialementer prærequisiti ipsius scilicet visionis intuitivæ DEI. Responderet etiam potest dist. ma. ita tamen, ut actus patris sit longè perfectior, & intensior, conc.